

Region Midtjylland, Børn, Unge og Specialrådgivning
Regionshuset, Viborg
Tingvej 15A, 3. th.
8800 Viborg

e-mail: cbus@ps.rm.dk

OPCAT-enheden

Gammeltorv 22
DK-1457 København K

Tlf. +45 33 13 25 12

Fax +45 33 13 07 17

www.ombudsmanden.dk
post@ombudsmanden.dk

Besøg på Grenen i henhold til den valgfri protokol til FN-konventionen mod tortur og anden grusom, umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf

Til orientering sender jeg en kopi af et brev, som jeg i dag har sendt til Grenen i anledning af OPCAT-enhedens besøg henholdsvis den 21. juni og 15. december 2011.

I forbindelse med besøgene har jeg fået oplysninger, som jeg har noteret til brug for det videre arbejde både med besøg og med henblik på andre initiativer til forebyggelse af tortur og anden grusom, umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf.

Jeg har fået oplysninger om en række forhold, der gav anledning til yderligere undersøgelse. Forholdene vedrørte magtanvendelse, herunder antallet af ulovlige magtanvendelser og udsagn om magtanvendelser, som Grenen ikke skulle have indberettet, to hændelser, der fandt sted henholdsvis den 13. og 20. juni 2011, og mistanke om eventuelle nedværdigende forhold.

Jeg har taget Grenens redegørelser for forholdene og Region Midtjyllands bemærkninger hertil til efterretning.

I forhold til oplysningerne om de ulovlige magtanvendelser har jeg henstillet til Grenen, at institutionen har opmærksomheden henledt på de overordnede retlige rammer, der gælder for institutionens virksomhed, herunder især de regler og principper, som beskytter de unges grundlæggende rettigheder.

I forhold til de to nævnte hændelser har jeg noteret, at Grenens ledelse har undersøgt hændelserne, og at hændelserne gav anledning til personalemæssige konsekvenser.

Vedrørende mistanken om eventuelle nedværdigende forhold har jeg taget Region Midtjyllands tilsynsrapport af 29. august 2011 om det uanmeldte besøg på Grenen-Dalstrup, Afdeling Nord, den 30. juni 2011 til efterretning. Jeg har bemærket, at Grenens ledelse har iværksat en række fremadrettede initia-

07-08-2012

Dok.nr. 12/00263-3/KKH
12/00710

Bedes oplyst ved henvendelse

Personlig henvendelse: 10-14
Telefonisk henvendelse:
Man.-tors. 9-16, fre. 9-15

+ bilag

Psykiatri og Social

Modt 08 AUG. 2012

INDSKANNET

tiver, herunder af ledelsen overfor de ansatte har indskærpet fokus på at bevare og videreudvikle et godt og værdigt sprogbrug, samt på at forebygge et dårligt og nedværdigende sprogbrug, at inventaret på de sikrede og særligt sikrede afdelinger er ændret sådan, at de unge selv vælger, om de vil have tissekolber på deres værelser, at ledelsen har iværksat initiativer, der har til formål at øge de unges forståelse for de ansattes brug af "time-out og voksenforløb", og at ledelsen har indført nye regler og procedurer for de ansattes brug af "time-out og voksenforløb" med henblik på at sikre, at brugen af "time-out og voksenforløb" er fagligt begrundet, og de anvendes som meningsfulde pædagogiske tiltag.

På baggrund af mine yderligere undersøgelser foretager jeg mig ikke mere i anledning af mine besøg på Grenen.

Min vurdering af forholdene er sket i henhold til bekendtgørelsen af den valgfri protokol til FN-konventionen mod tortur og anden grusom, umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf (bekendtgørelse nr. 38 af 27. oktober 2009). Ombudsmandens arbejde efter disse regler udføres i samarbejde med Rehabiliterings- og Forskningscentret for Torturofre og Dansk Institut for Menneskerettigheder. Ved besøgene har jeg fokus på at forebygge, at personer, der er eller kan blive frihedsberøvet, udsættes for tortur, umenneskelig eller nedværdigende behandling. Jeg ser således ikke på samtlige forhold i institutionen.

Jeg har bedt Grenen om at gøre de unge bekendt med indholdet af dette brev.

Med venlig hilsen

Jørgen Steen Sørensen

Grenen
Forstander Lars Emil Andersen
Hemmedvej 1
8585 Glesborg

OPCAT-enheden
Gammeltorv 22
DK-1457 København K
Tlf. +45 33 13 25 12
Fax +45 33 13 07 17
www.ombudsmanden.dk
post@ombudsmanden.dk

Besøg på Grenen i henhold til den valgfri protokol til FN-konventionen mod tortur og anden grusom, umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf

Den 21. juni 2011 besøgte to af mine medarbejdere Grenen. Overlæge Marianne Engberg fra Rehabiliterings- og Forskningscentret for Torturofre (RCT) deltog også i besøget. Institut for Menneskerettigheder deltog ikke i besøget. Besøget vedrørte Grenens sikrede og særligt sikrede afdelinger, mens Grenens to åbne afdelinger ikke var omfattet af besøget.

Formålet med sådanne besøg er at forebygge, at personer, der er eller kan blive berøvet deres frihed, udsættes for tortur, umenneskelig eller nedværdigende behandling.

Hvad omfattede besøget?

Besøget havde følgende dagsorden:

1. Indledende drøftelse med Grenens ledelse og ansatte
2. Rundvisning på Grenens afdelinger – Grenen-Glesborg og Grenen-Dalstrup
3. Samtale med eventuelle sundhedsfagligt ansvarlige personer
4. Samtaler med repræsentanter for pårørende – hvis muligt
5. Samtaler med repræsentanter for de unge – hvis der er sådanne
6. Samtaler med de unge, der måtte ønske samtale enkeltvis
7. Afsluttende møde med ledelsen.

Ved besøget var forholdet mellem ansatte og de unge, forholdet de unge imellem, lægefaglige forhold og magtanvendelse udvalgt som fokusområder.

Disse forhold blev belyst ved:

- Indledende møde med Grenens ledelse og ansatte
- Observationer ved rundgang på Grenens aktive afdelinger

07-08-2012

Dok.nr. 12/00263-1/KKH
12/00710

Bedes oplyst ved henvendelse

Personlig henvendelse: 10-14
Telefonisk henvendelse:
Man.-tors. 9-16, fre. 9-15

- Samtaler med 9 unge
- Samtaler med pårørende til to unge
- Afsluttende møde med ledelsen.

Forholdene blev desuden søgt belyst ved følgende materiale, som Grenen på forhånd havde oplyst om:

- Den aktuelle beboersammensætning
- Den seneste tilsynsrapport
- Grenens husregler
- Materiale om Grenens bemanning
- Kopi af handleplan for den yngste beboer
- Retningslinjer for magtanvendelse, herunder oplysning om hvordan forældre, de unge og personale får oplysning om magtanvendelsesbekendtgørelsens regler og klageadgang
- Oplysning om antal gange, hvor der har været anvendt magt i 2009, 2010 og 2011 med angivelse af antal magtanvendelser, der ikke har været lovlige
- Oplysning om antal tilfælde af vold og trusler om vold i 2009, 2010 og 2011 (både mellem de unge, mod de unge og mod personale)
- Det seneste referat fra møde med beboerrådet.

Desuden havde Grenen på forhånd redegjort for:

- Hvordan Grenen forebygger, at de unge kommer i umenneskelige eller nedværdigende situationer
- Hvilke væsentlige, problematiske hændelser Grenen havde oplevet inden for det seneste år
- Hvilke faglige (ikke økonomiske) hovedudfordringer Grenen havde i 2011
- Hvordan de unges adgang til lægebetjening er tilrettelagt.

Forholdene blev endvidere søgt belyst ved det materiale, som mine medarbejdere under besøget bad Grenen om at sende til mig. Følgende materiale blev den 18. august 2011 sendt til mig via Region Midtjylland:

- Supplerende oplysninger om magtanvendelser på Grenens sikrede afdelinger i perioden januar 2009 til juni 2011
- Kopi af 3 indberetninger vedrørende isolation samt 1 vedrørende undersøgelse af person- og opholdsrum
- Kopi af 1 indberetning om ikke tilladt magtanvendelse
- Kopi af 2 indberetninger vedrørende magtanvendelse
- Redegørelse med bilag vedrørende forhold oplyst af en ung
- 3 redegørelser om en episode den 20. juni 2011
- 4 redegørelser om unges ophold på værelser den 13. juni 2011
- Redegørelse om mistanke om ydmygende og nedværdigende behandling

- Redegørelse fra afdelingsleder og en ung vedrørende mistanke om nedværdigende sprogbrug
- Redegørelse om øvrige forhold og supplerende oplysninger
- Rapport om recidiv 2010
- Redegørelse om aktivitetsplan for en ung.

Af tekniske grunde genfremsendte Region Midtjylland dele af materialet til mig den 2. november 2011.

Udover ovennævnte materiale har jeg også inddraget Region Midtjyllands rapport af 29. august 2011 om regionens uanmeldte besøg på Grenen-Dalstrup, Afdeling Nord, den 30. juni 2011.

Som opfølgning på besøget den 21. juni 2011 foretog mine to medarbejdere den 15. december 2011 et uanmeldt besøg på Grenen-Dalstrup, afdeling Nord. Overlæge Marianne Kastrup fra RCT deltog også i besøget. Under besøget talte besøgsholdet med Grenens forstander og fire unge på afdeling Nord. Efter samtalerne mødtes besøgsholdet med forstanderen og to medarbejdere fra afdeling Nord. Som opfølgning på det uanmeldte besøg den 15. december 2011 modtog en af mine medarbejdere telefonisk nogle oplysninger den 16. december 2011 og den 1. marts 2012. Endelig sendte Region Midtjylland den 23. april 2012 supplerende oplysninger om magtanvendelse på Grenens sikrede afdelinger i perioden januar 2009 til december 2011.

Under besøget den 21. juni 2011 blev besøgsholdet ved sine samtaler med de unge gjort bekendt med en række forhold, som besøgsholdet under det afsluttende møde samme dag videregav til Grenen og Region Midtjylland. Forholdene vedrørte magtanvendelse, herunder bl.a. udsagn om to magtanvendelser, som Grenen ikke skulle have indberettet, to hændelser, der fandt sted henholdsvis den 13. og 20. juni 2011, og mistanke om eventuelle nedværdigende forhold.

1. Magtanvendelse

Region Midtjylland sendte den 14. juni 2011 materiale fra Grenen til mig om antallet af magtanvendelser på Grenens åbne og sikrede afdelinger i 2009, 2010 og 2011 (pr. 9. juni 2011). Den 18. august 2011 og den 23. april 2012 sendte Region Midtjylland supplerende oplysninger om magtanvendelser på Grenens sikrede afdelinger i perioden 2009 til 2011. Af oplysningerne fremgår antallet af magtanvendelser fordelt på antal personer og på typen af magtanvendelse.

Antal af ulovlige magtanvendelser

Af materialet, der blev sendt den 14. juni 2011, fremgår det, at der i 2009 havde været 80 magtanvendelser, hvoraf 18 havde været ulovlige. I 2010 havde

Grenen haft 59 magtanvendelser, hvoraf 13 havde været ulovlige, mens Grenen indtil juni 2011 havde haft 40 magtanvendelser, hvoraf 3 havde været ulovlige. Oplysningerne vedrørte alle Grenens afdelinger, herunder de åbne. Det fremgår af Grenens materiale, at hovedparten af de ulovlige magtanvendelser i 2009 og 2010 vedrørte undersøgelser af opholdsrum eller person, som der ikke var hjemmel til at foretage efter den dagældende bekendtgørelse om magtanvendelse over for børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet. Ifølge Grenen var der efterfølgende ved bekendtgørelse nr. 1093 af 21. september 2010 skabt hjemmel for sådanne undersøgelser, jf. bekendtgørelsens §§ 12-17, §§ 20-27 og § 42. Bekendtgørelsen trådte i kraft den 24. september 2010. Sammenlagt havde der i perioden fra januar 2009 til juni 2011 været 34 ulovlige magtanvendelser. Det fremgår af materialet, som regionen sendte den 14. juni 2011, at 31 af disse ulovlige magtanvendelser var foretaget inden september 2010, mens 3 var foretaget efter bekendtgørelsens ikrafttræden.

Under besøget den 21. juni 2011 oplyste Grenens ledelse desuden, at ledelsen i forhold til en af de ulovlige magtanvendelser i 2011 havde indkaldt en ansat til en tjenstlig samtale og givet vedkommende en advarsel. Denne ulovlige magtanvendelse vedrørte ikke undersøgelse af opholdsrum og person.

Det fremgår af Grenens oplysninger, at de ulovlige magtanvendelser hovedsageligt stammer fra en periode, som ligger mere end et år forud for mit første besøg på institutionen. Ifølge Grenens oplysninger skyldtes forholdet, at institutionen foretog undersøgelser – som på daværende tidspunkt savnede lov-hjemmel – af opholdsrum og personer.

Selvom det retlige problem blev løst med en ny bekendtgørelse og en lovændring i 2010 er det efter min opfattelse bekymrende, at institutionen har gennemført indgreb, der har karakter af tvangsindgreb i de unges ret til privatliv, og som kan være omfattet af artikel 8 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (inkorporeret ved lov nr. 285 af 29. april 1992), uden at institutionen havde sikret sig, at der eksisterede det fornødne hjemmelsgrundlag.

Jeg tager herefter oplysningerne om de ulovlige magtanvendelser til efterretning med den bemærkning, at institutionen bør have opmærksomheden henledt på de overordnede retlige rammer, der gælder for institutionens virksomhed, herunder især de regler og principper, som beskytter de unges grundlæggende rettigheder.

Magtanvendelse i øvrigt

Under besøget den 21. juni 2011 oplyste Grenen bl.a., at magtanvendelser hovedsageligt var undersøgelser og ikke så meget fastholdelser og føringer. Desuden blev det oplyst, at antal af magtanvendelser varierede fra måned til måned. Ifølge ledelsen kunne dette bl.a. forklares med, at der i tilfælde af

bortkomne redskaber (f.eks. en kniv eller et værktøj) blev iværksat undersøgelser af flere opholdsrum, hvorfor én hændelse kunne medføre registrering af flere magtanvendelser.

Under besøget blev det oplyst, at Grenen i forskellige sammenhænge udarbejdede analyser af tallene for magtanvendelse. Grenen udarbejdede f.eks. hvert år en analyse af tallene for magtanvendelse, hvor tallene blev delt op i forhold til Grenens forskellige afdelinger og i forhold til tidspunkt på døgnet. Analyserne havde bl.a. vist, at der aldrig skete magtanvendelse om morgenen, men at det typisk skete om eftermiddagen/aftenen i forbindelse med "kravsituationer".

Region Midtjylland oplyste desuden under besøget, at regionen fulgte udviklingen i antallet af magtanvendelser hos regionens institutioner. Regionen oplyste, at den i tilfælde af høje tal eller andre påfaldende forhold tog kontakt til institutionerne og bad om en redegørelse for tallene. På tidspunktet for besøget havde regionen ikke bedt Grenen om en sådan redegørelse.

Det fremgår af de supplerende oplysninger om magtanvendelser, som regionen sendte den 18. august 2011, at der i 2009 blev foretaget 58 magtanvendelser i forhold til 34 unge på Grenens sikrede afdelinger. Ud af de 34 unge havde 20 været udsat for 1 magtanvendelse, 6 havde været udsat for 2 magtanvendelser, 6 havde været udsat for 3 magtanvendelser, og 2 havde været udsat for 4 magtanvendelser. Af de 58 magtanvendelser havde 12 været tilladte fastholdelser/føringer, 3 havde været ikke tilladte, 4 havde været nødværge, 38 havde været undersøgelse af person og opholdsrum, mens 1 havde været isolation.

I 2010 blev der foretaget 26 magtanvendelser i forhold til 21 unge. 17 unge havde været udsat for 1 magtanvendelse, 3 unge havde været udsat for 2 magtanvendelser, og 1 ung havde været udsat for 3 magtanvendelser. Af de 26 magtanvendelser havde 6 været tilladte fastholdelser/føringer, 1 havde været ikke tilladt, 7 havde været nødværge, 10 havde været undersøgelse af person og opholdsrum, mens 2 havde været isolation.

I 2011 blev der foretaget 28 magtanvendelser i forhold til 18 unge. 11 unge havde været udsat for 1 magtanvendelse, 5 havde været udsat for 2, 1 havde været udsat for 3, mens 1 havde været udsat for 4 magtanvendelser. Af de 28 magtanvendelser havde 10 været tilladte fastholdelser/føringer, 4 havde væ-

ret ikke tilladte, 2 havde været nødværge, og 12 havde været undersøgelse af person og opholdsrum.

Under besøget talte besøgsholdet med 9 unge. De unge blev bl.a. spurgt om, hvorvidt de havde været udsat for magtanvendelse. 3 unge oplyste, at de havde været udsat for magtanvendelse. 2 af de 3 unge havde ikke haft bemærkninger til magtanvendelserne, mens 1 ung oplyste, at vedkommende bl.a. havde været utilfreds med, at Grenens ansatte i to tilfælde ikke havde indberettet to magtanvendelser fra henholdsvis november/december 2010 og januar/februar 2011. Besøgsholdet forelagde den unges udsagn på det afsluttende møde med Grenens ledelse og regionen den 21. juni 2011. På baggrund af den unges udsagn iværksatte Grenen en undersøgelse af de to episoder og sendte undersøgelseerne til regionen. Med udgangspunkt i undersøgelsen skrev regionen følgende til mig i opfølgingsbrevet af 18. august 2011:

"På mødet den 21. juni 2011 ønskedes oplysninger om, hvorvidt to fysiske fastholdelser, som oplyst af [den unge] i forbindelse med samtale, er registreret som magtanvendelser (efteråret 2010 i forbindelse med tumult ved Den Gamle By i Århus og februar 2011 i forbindelse med [den unges] ønske om at forlade Grenen-Glesborg, åben afdeling).

Forstander Lars Emil Andersen, Grenen, har undersøgt disse oplysninger og den 15. august 2011 fremsendt redegørelse herfor til administrationen i Center for Børn, Unge og Specialrådgivning. Vedlagt her som bilag 10 suppleret med bilagene 10A, 10B og 10C.

Den modtagne redegørelse samt supplerende bilag giver anledning til følgende bemærkninger fra Center for Børn, Unge og Specialrådgivning:

De interne skoler på de sikrede institutioner drives i lighed med andre interne skoler på døgninstitutioner for børn og unge i Region Midtjylland efter folkeskolens bestemmelser på baggrund af en driftsoverenskomst med beliggenhedskommune. De interne skoler og de aktiviteter, der foregår i regi heraf, er således ikke omfattet af den til enhver tid gældende bekendtgørelse om magtanvendelse overfor børn og unge, der er anbragt udenfor hjemmet. Brugen af magt i folkeskolens regi er reguleret i Undervisningsministeriets bekendtgørelse om fremme af god orden i folkeskolen nr. 320 af 26. marts 2010 samt de almindelige bestemmelser om nødværge og nødret, jf. Straffelovens § 13 og § 14.

Tilsynet med de interne skoler, jf. de indgåede driftsoverenskomster med beliggenhedskommuner er tillagt beliggenhedskommunen, der altid har adgang til de indberetninger om anvendelse af magt i skolen, der månedligt tilgår administrationen i Center for Børn, Unge og Specialrådgivning fra de interne skoler på døgninstitutioner for børn og unge i Region

Midtjylland. Episoden den 30. november 2010 i Den Gamle By i Aarhus er også indberettet til administrationen i Center for Børn, Unge og Specialrådgivning som en nødværgesituation jf. Straffelovens § 13.

Center for Børn, Unge og Specialrådgivning har ikke yderligere bemærkninger til denne episode.

Med hensyn til episoden vedr. evt. tilbageholdelse af [den unge] i foråret 2011 på åben afdeling på Grenen-Glesborg fremgår det af forstander Lars Emil Andersens redegørelse og tilhørende bilag hertil, at episoden ikke kan tidsfæstes og der intet er noteret herom ligesom relevant personale ikke erindrer noget som beskrevet af [den unge] ved OPCAT-enhedens besøg den 21. juni 2011.

Center for Børn, Unge og Specialrådgivning finder ikke grundlag for at denne episode gøres til genstand for yderligere undersøgelse.”

Det fremgår af Grenens redegørelse af 15. august 2011, at Grenen i forlængelse af sin undersøgelse af den første episode havde oplyst den unge om, at den interne skole havde indberettet episoden ved skolens fremsendelse af sin månedlige opgørelse, og om at der ikke herudover blev udarbejdet et egentligt indberetningskema. Ifølge Grenens redegørelse var den unge tilfreds med denne forklaring. I forhold til den anden episode fremgår det af redegørelsen, at Grenens ledelse på trods af samtaler med den unge og med ansatte på den relevante afdeling samt gennemlæsning af den interne dagbog for den pågældende periode ikke havde kunnet identificere episoden.

Jeg tager Grenens redegørelse og Region Midtjyllands bemærkninger hertil til efterretning og foretager mig ikke mere i denne anledning.

2. Hændelse den 13. juni 2011

Under besøget den 21. juni 2011 talte besøgsholdet med 2 unge fra Grenen-Dalstrup, Afdeling Nord, som uafhængigt af hinanden fortalte om en hændelse på afdelingen den 13. juni 2011 (2. pinsedag). De oplyste, at de den pågældende dag ikke havde fået lov til at forlade deres værelser i tidsrummet mellem kl. 9 og 15. De ansatte havde over for de unge begrundet det med, at der kun var to på arbejde, fordi der var en, som ikke var mødt på arbejde. De oplyste desuden, at de den pågældende dag havde bemærket, at de to ansatte ikke havde lavet andet end at se TV og spille x-box. Dette havde de fundet provokerende og urimeligt.

På det afsluttende møde den 21. juni 2011 blev de unges udsagn præsenteret for Grenens ledelse og for Region Midtjylland. På den baggrund blev det aftalt, at Grenen skulle undersøge hændelsen.

Den 18. august 2011 sendte Region Midtjylland Grenens redegørelse af 16. august 2011 med bilag til mig. Det fremgår bl.a. af redegørelsen, at der den pågældende dag kun var mødt to ansatte, idet den tredje medarbejder ikke var mødt på grund af en fejl i koordineringen af arbejdsplanlægningen. Ifølge redegørelsen er den normale normering 3 medarbejdere til 5 unge. Der var 4 unge på afdelingen den dag, og den ene unge var i aktivitet sammen med den ene medarbejder. De tre andre unge blev af den anden medarbejder bedt om at opholde sig på deres værelser. Ifølge redegørelsen havde de unge opholdt sig på værelserne, og de havde i løbet af dagen været ude for at ryge, og de havde været på toilettet efter behov. Dørene til værelserne havde ikke været låst. Ifølge redegørelsen havde den ene medarbejder ikke været enig i, at de unge havde skullet opholde sig på værelserne, og denne medarbejder havde umiddelbart efter tjenesten henvendt sig til afdelingslederen. Denne havde derefter taget kontakt til forstanderen. Ledelsens vurdering af hændelsen fremgår af redegørelsen. Heri skrev ledelsen bl.a.:

"Hændelsesforløbet har givet anledning til overvejelser om personale-mæssige konsekvenser.

På det foreliggende grundlag er det min opfattelse, på baggrund af mere end 11 års erfaring som forstander på Grenen, at det ville have været sikkerhedsmæssigt forsvarligt og pædagogisk mere hensigtsmæssigt og omsorgsfuldt at iværksætte en anden, mindre indgribende, foranstaltning, end at lade disse 3 unge opholde sig det meste af tiden fra kl. 9-15 på eget værelse. Begrundelsen for denne uacceptable intervention, der ikke er forenelig med Grenens værdier eller pædagogiske tilgang, er, at der er 2 voksne til 4 unge, mod normalt 3 voksne til 5 unge. Med det antal fast-ansatte medarbejdere og tilknyttede vikarer, som arbejder på Grenen, er det muligt at indkalde en medarbejder til tjeneste, når der er brug for det. Dette har tilsyneladende ikke været forsøgt tilstrækkeligt grundigt. Og selv om for få medarbejdere var mødt ind til tjeneste, i forhold til arbejdsplanen, ville det, efter min vurdering, have været muligt og forsvarligt, at to voksne som indledning på dagen, under alle omstændigheder, kunne have forsøgt at gennemføre det planlagte aktivitetsprogram med alle 4 unge i fællesskabet. Denne vurdering skal også ses i lyset af, at der er opbakning fra de to nabo-afdelinger, Kronen og Syd, hvis det skulle vise sig nødvendigt. Denne hændelse kendetegner ikke praksis på Grenen."

Det fremgår af Region Midtjyllands brev af 18. august 2011 til mig, at regionen tog Grenens redegørelse til efterretning og afventede orientering fra Grenen om eventuelle personalemæssige konsekvenser af episoden.

I forbindelse med OPCAT-enhedens uanmeldte besøg den 15. december 2011 oplyste Grenens forstander, at de to involverede medarbejdere havde

modtaget skriftlige advarsler. Den 1. marts 2012 oplyste forstanderen desuden telefonisk en af mine medarbejdere om, at den ene af de to medarbejdere ikke længere var ansat på Grenen.

Jeg tager Grenens redegørelse og Region Midtjyllands bemærkninger hertil til efterretning. Desuden noterer jeg mig, at episoden gav anledning til persona-lemæssige konsekvenser, og jeg foretager mig ikke mere i denne anledning.

3. Hændelse den 20. juni 2011

Under besøget den 21. juni 2011 talte besøgsholdet med en ung fra Grenen-Dalstrup, Afdeling Nord, som fortalte om en hændelse på afdelingen den 20. juni 2011. Den unge omtalte hændelsen som et eksempel på, at de ansatte nogle gange lavede sjov med de unge, uden at de unge syntes, at det var sjovt. Ifølge den unge havde hændelsen fundet sted om aftenen den 20. juni 2011 på Grenen-Dalstrup, Afdeling Nord. En navngiven dreng havde ønsket at ringe til sin mor, som han ikke havde talt med i en måned. De ansatte havde givet drengen bind for øjnene og havde sagt, at hvis han kunne finde telefonen og taste nummeret til sin mor, ville de give ham lov til at ringe. Drengen havde herefter fundet telefonen og tastet nummeret, men de ansatte havde koblet telefonen fra, og drengen havde derfor ikke kunnet ringe til sin mor. Ifølge den unge havde de ansatte grinet ad drengen. Drengen var herefter blevet ked af det, men de ansatte havde ifølge den unge sendt drengen ind på hans værelse uden at forsøge at trøste ham.

På det afsluttende møde den 21. juni 2011 blev den unges udsagn præsenteret for Grenens ledelse og for Region Midtjylland. På den baggrund blev det aftalt, at Grenen skulle undersøge hændelsen.

Den 18. august 2011 sendte Region Midtjylland Grenens redegørelse af 15. august 2011 med bilag til mig. Redegørelsen var udarbejdet på baggrund af to dokumenter fra henholdsvis de involverede pædagogiske medarbejdere og fra den unge, hændelsen vedrørte. De to dokumenter var vedlagt som bilag til Grenens redegørelse. I redegørelsen skrev Grenens forstander bl.a.:

"På baggrund af de to redegørelser kan følgende konstateres. Hændelsesforløbet vedrører [navn på ung]. Det er en del af en legende aktivitet, som den unge selv opfordrer de voksne til at lege. Det er den voksne, [navn på den voksne], som tilsyneladende bringer telefonen i spil, som den genstand, der skal findes. [navn på ung] er underlagt besøgs- og brevkontrol.

Mine vurderinger er følgende. Både den voksne og den unge, og især den voksne, ved eller bør vide, at det ikke er tilladt at ringe, når den unge er underlagt besøgs- og brevkontrol. Denne voksnes adfærd ved at brin-

ge telefonen i spil, og denne voksnes adfærd i øvrigt i situationen skaber tilsyneladende en forventning hos [navn på ung] om, at det er muligt, at han kortvarigt må ringe hjem til sin mor. Det tillades imidlertid ikke. [navn på ung] giver udtryk for at han ikke finder hændelsesforløbet nedværdigende.

Således som [navn på ung] og de pædagogiske medarbejdere beskriver hændelsesforløbet, så kan jeg ikke med sikkerhed afgøre om dette forløb er nedværdigende, fordi jeg ikke med sikkerhed kan konstatere om, det er rigtigt, at han bliver stillet i udsigt at han må ringe hjem.

Det er imidlertid under alle omstændigheder, efter min vurdering, pædagogisk uacceptabelt, at en ung, som er underlagt besøg- og brevkontrol skal finde en telefon. Min fornemmelse er, at [navn på ung] er troværdig.

Hvis det forholder sig sådan, at den unge er stillet i udsigt, at han kortvarigt kan ringe hjem, så er dette udtryk for et ikke tilladt brud på besøgs- og brevkontrollen. En sådan ikke tilladt handling ville give anledning til overvejelser om afskedigelse.

Hvis det forholder sig sådan, at den pågældende pædagogiske medarbejder aktivt har skabt en forventning om, at [navn på ung] kan ringe hjem og ydermere efterfølgende ikke indfrier denne forventning, så er det efter min vurdering en krænkende eller nedværdigende handling, der giver anledning til overvejelser om alvorlige personalemæssige konsekvenser."

I Region Midtjyllands brev af 18. august 2011 havde regionen følgende bemærkninger til Grenens redegørelse:

"Den modtagne redegørelse giver anledning til følgende bemærkninger fra Center for Børn, Unge og Specialrådgivning:

Som det fremgår af redegørelsen fra forstander Lars Emil Andersen, Grenen, drejer episoden sig om en ung mand, [navn på ung]. Episoden er, uagtet der findes forskellige vurderinger af episoden, vurderet af forstander Lars Emil Andersen som pædagogisk uacceptabel. Der overvejes personalemæssige konsekvenser af episoden.

Center for Børn, Unge og Specialrådgivning er enig i forstander Lars Emil Andersens vurdering og afventer forstander Lars Emil Andersens orientering om de personalemæssige konsekvenser af episoden. Center for Børn, Unge og Specialrådgivning har ikke yderligere bemærkninger hertil."

I forbindelse med OPCAT-enhedens uanmeldte besøg den 15. december 2011 oplyste Grenens forstander, at den medarbejder, som havde været involveret i hændelsen den 20. juni 2011, allerede forud for episoden var blevet opsagt, og at han umiddelbart efter episoden havde fratrukket sin stilling.

Jeg tager Grenens redegørelse og Region Midtjyllands bemærkninger hertil til efterretning. Desuden noterer jeg, at episoden gav anledning til personale-mæssige konsekvenser, og jeg foretager mig ikke mere i denne anledning.

4. Mistanke om eventuelle nedværdigende forhold

Under besøget den 21. juni 2011 talte besøgholdet som nævnt med 9 unge fra forskellige afdelinger. 6 af de unge kritiserede på forskellig vis den måde, som de ansatte behandlede dem på.

4 unge kritiserede de ansattes tone og sprogbrug, herunder at de ansattes tone efter deres opfattelse nogle gange var nedladende og hård i forhold til de unge. 1 af de 4 unge kom med konkrete eksempler såsom "hold din kæft" og "perker". Den unge havde ikke konkretiseret eksemplerne yderligere i forhold til tid, sted og navn på ansatte.

2 unge var utilfredse med begrænsninger i deres adgang til toiletbesøg. I den forbindelse oplyste en af de 2 unge, at han om natten var nødt til at tisse i en kolbe på værelset, idet han ikke kunne komme ud på toilettet, da han ikke måtte ringe efter de ansatte om natten. De 2 unge oplyste desuden, at de var utilfredse med, at de ansatte kun gav dem lov til at gå på toilettet, hvis de unge spurgte de ansatte herom på en nærmere bestemt, høflig måde.

Endelig var 5 unge utilfredse med de ansattes brug af de pædagogiske redskaber time-out og voksenforløb. De var bl.a. utilfredse med, at de ansatte brugte redskaberne forskelligt, og at redskaberne blev anvendt tilfældigt og uforudsigeligt. De unge oplyste desuden, at de ansatte brugte redskaberne for meget og for hurtigt i forhold til situationer, hvor det ifølge de unge ikke havde været nødvendigt, f.eks. i forbindelse med diskussioner mellem de unge og de ansatte. Endelig oplyste de unge, at redskaberne blev anvendt uden begrundelser og efterforløb.

På det afsluttende møde den 21. juni 2011 blev de unges udsagn præsenteret for Grenens ledelse og for Region Midtjylland. På den baggrund blev det aftalt, at Grenen skulle undersøge de unges udsagn. Den 24. juni 2011 ringede Grenens forstander til en af mine medarbejdere og fik uddybet og konkretiseret de unges udsagn. Den 18. august 2011 sendte Region Midtjylland Grenens redegørelse af 15. august 2011 med bilag til mig.

Tone og sprogbrug

Af redegørelsen fremgår det, at forstanderen havde undersøgt de omtalte eksempler på hård og nedsættende omgangstone ("hold din kæft" og "perker").

Forstanderen havde talt med de ansatte på den afdeling, hvor den unge, som havde nævnt eksemplerne, boede. I begge tilfælde havde medarbejderne ikke kunnet genkende sprogbrugen, og de havde taget afstand fra brugen af de nævnte udtryk. På baggrund heraf konkluderede forstanderen i sin redegørelse, at det ikke havde været muligt at undersøge forholdene yderligere, og at han på baggrund af sine observationer og øvrige erfaringer med afdelingen havde tillid til, at de ansattes sprogbrug ikke var nedværdigende. I forhold til de unges udsagn om de ansattes tone og sprogbrug skrev Grenens forstander sammenfattende:

"Sammenfattende om sprogbrug på Grenen

Det er vores opfattelse, at der generelt, – også når dele af vores omsorgsopgaver består af grænsesættende kommunikation, er et godt, værdigt og hensynsfuldt sprogbrug blandt ansatte på Grenen i kontakten med de anbragte børn og unge. Det kan ikke afvises, og der må også forekomme, eksempler på ordvalg og intonationer, der kunne have været udtrykt på en pædagogisk mere hensigtsmæssig måde. Skulle sådanne situationer forekomme, så er det vores opfattelse, at medarbejdere indbyrdes og at ledere i forhold til medarbejdere (og vice versa) arbejder kritisk og anerkendende med den evige udvikling af hinandens faglige kompetencer, og på den måde, kombineret med supplerende uddannelsesprocesser, arbejder forebyggende med at nedværdigende sprogbrug opstår.

OPCAT-enhedens besøg har imidlertid, for en god ordens skyld, været benyttet til, at alle 12 afdelingsledere på Grenen har været indkaldt til et møde den 22. juni 2011, hvor alle i ledelsen på Grenen er blevet bedt om at have en øget forebyggende opmærksomhed på at sikre brug af et godt, værdigt og ordentligt sprog på Grenen både generelt, og i særdeleshed med hensyn til medarbejderes sprogbrug i forhold til anbragte børn og unge. Dette eviggyldige forebyggelsesfokus er også blevet indskærpet over for alle medarbejdere på den sikrede afdeling Nord, under mit og afdelingslederens undersøgende og rammesættende møde den 28. juni 2011. Herudover har undertegnede den 24. juni 2011 udsendt en avis til alle ansatte på Grenen, med en orientering om OPCAT-enhedens tilbagemelding. I denne avis indskærpes, at der skal være et øget fokus på at bevare og videreudvikle et godt og værdigt sprogbrug, samt at forebygge et dårligt og nedværdigende sprogbrug. Meddelelsen om en styrket forebyggelsesindsats er udsendt til 140 fastansatte, 4 tidsbe-

grænset ansatte, 67 tilkaldevikarer, 1 timelønnet lærer, 4 på uddannelsesorlov. Det vil sige til i alt 216 ansatte.”

Adgang til toiletbesøg

I sin redegørelse af 15. august 2011 skrev forstanderen følgende:

”Ikke mulighed for at komme på toilettet om natten

Fra Grenens etablering som sikret døgninstitution den 1. marts 2001, for 11 år siden, har brug af urinkolber været en mulighed som unge på de sikrede (og særligt sikrede) afdelinger på Grenen kan anvende om natten. Formålet har været og er fortsat, at denne mulighed er en ekstra mulighed som unge på de sikrede og særligt sikrede afdelinger på Grenen kan vælge, som et alternativ til at tilkalde en medarbejder om natten, der skal åbne en aflåst dør for at den unge kan komme på toilettet. Hvis en ung ønsker at forrette sin nødtørft på et toilet kan dette vælges og skal dette kunne vælges, i respekt for den unges ret til selvbestemmelse og uden krænkelse af den unges psykiske og fysiske integritet. Det har aldrig tidligere været oplyst, at unge på Grenen oplever, at der ikke er mulighed for at komme på toilet om natten. Hverken i forbindelse med anmeldte tilsynsbesøg, uanmeldte tilsynsbesøg, inspektionsbesøg fra Folketingets Ombudsmand, i form af klager, i medarbejderes og lederes dialog med de unge eller andet.

Det [er] imidlertid en kendsgerning, at ledelsen på Grenen ikke tidligere har udmeldt en skriftlig rammesætning i forhold til forvaltning af den ekstra mulighed for, at unge efter eget ønske kan vælge at gøre brug af en tissekolbe om natten. Det levner, således større mulighed for, at der ikke altid, i alle tilfælde er koordineret 100 % samme forståelse herom blandt alle implicerede ansatte. For at forebygge, at nedværdigende behandling kan finde sted, og for at sikre de unges ret til selvbestemmelse, er det efter OPCAT-enhedens besøg besluttet og skriftligt udmeldt, at tissekolben ændres fra at være en fast del af inventaret på sikrede og særligt sikrede afdelinger til at blive et tilbud som de unge skriftligt kan til- eller fravælge under indskrivning eller senere. Det understreges i den interne skriftlige rammesætning, at hvis en ung ønsker at forrette sin nødtørft er brug af toilet altid en mulighed, også selv om en ung selv har valgt at have en tissekolbe på sit værelse.

Skal anvende udtrykket ’må jeg bede om at komme på toilettet’ før dette accepteres generelt

Som oplyst indledningsvist har vi på baggrund af efterfølgende telefonsamtale med Erik Dorph Sørensen noteret os, at det er [navn på en ung], der er anbragt på den sikrede afdeling Nord, som har givet udtryk for, at han er blevet mødt med dette krav.

Medarbejderne på afdeling Nord oplyser, på det tidligere nævnte møde den 28. juni 2011, at de ikke deler den opfattelse, som [navn på en ung] har tilkendegivet over for Folketingets Ombudsmand. Medarbejderne oplyser, at unge skal oplyse, hvis de skal på toilettet, således, at vi ved hvor de befinder sig.

Det er således påkrævet, at unge gør opmærksom på, hvor de skal hen. Også hvis de skal på toilettet. Af pædagogiske grunde vil vi således ikke som udgangspunkt tillade, at en ung for eksempel forlader en given igangværende aktivitet, en undervisningssituation, et måltid m.v. uden at begrunde, hvorfor han eller hun forlader en sådan situation.

Til orientering har ledelsen på Grenen benyttet dette eksempel, som [navn på en ung] har gjort OPCAT-enheden opmærksom på, til, for en god ordens skyld, at formidle internt til alle ansatte, at unge ikke generelt skal bede om lov til at gå på toilettet, før de får lov til det.

Selv om jeg, i skrivende stund, ikke er i stand til at henvise til et konkret eksempel kan det imidlertid ikke afvises, at der kunne være situationer i forhold til enkelte unge, som er anbragt på en sikret døgninstitution, hvor det kunne vise sig nødvendigt, rimeligt og hensigtsmæssigt at stille krav til en ung, om at han skal spørge om lov, inden han kan gå på toilettet. En situation, hvor dette kunne komme på tale, kunne for eksempel være, hvis en ung har et udtalt mønster i sin adfærd, hvor det er sikkert, at han bruger toiletbesøg til andre uhensigtsmæssige formål, end det som er tiltænkt, og hvis fortsættelsen af en sådan adfærd ikke tjener den socialpædagogiske bistand og omsorg som vi skal yde."

Time-out og voksenforløb

I sin redegørelse beskrev forstanderen kort, at "time-out og voksenforløb" er en blandt flere mulige interventioner, som bliver anvendt i bestræbelserne på at yde socialpædagogisk bistand og omsorg, og henviste samtidig til det materiale vedrørende metodisk rammesætning for "time-out og voksenforløb", der var blevet sendt til ombudsmanden inden OPCAT-enhedens besøg.

Desuden redegjorde forstanderen bl.a. for omfanget af de unges utilfredshed med de ansattes brug af "time-out og voksenforløb". Ifølge forstanderen havde 9 ud af de i alt 32 unge på Grenen ønsket at tale med OPCAT-enheden. Ud af de 9 havde der været 6 unge, som havde givet udtryk for forskellige negative opfattelser af anbringelsesforløbet på Grenen. Af de 6 unge havde 5 (3 fra afdeling Syd og 2 fra afdeling Nord) rejst kritik af forvaltningen af "time-out og voksenforløb". I forhold til de unges kritik skrev forstanderen bl.a.:

"Vi har noteret os, at 6 [5; min rettelse] unge ud af 32 anbragte unge på Grenen giver udtryk for, at de ikke oplever 'time-out og voksenforløb'

som et pædagogisk tiltag, men mere som en sanktion uden forståelse for årsag, formål og indhold i forhold til voksenforløb. Vi har erfaring for, at den kontakt, de aktiviteter, de grænser, de uddannelses tilbud, herunder eventuelle 'time-outs og voksenforløb' som vi møder de anbragte unge med, efter vores faglige vurdering, er udtryk for omsorg og socialpædagogisk bistand, men af nogle unge opleves på en anden måde. Vi kan tydeliggøre og forklare, men vi kan ikke forstå for de unge. Selve forståelsen og meningen opstår i reglen over tid og i takt med at de unge udvikler sig under et anbringelsesforløb på baggrund af nye lærende erfaringer.

Vi arbejder således ihærdigt med at løse den faglige udfordring at hjælpe unge til, i nuet eller over tid, at komme til at forstå og finde mening, for eksempel i forhold til et voksenforløb eller i forhold til et andet element i vores behandlingsarbejde, som de unge måtte udvise modstand i forhold til.

Efter OPCAT-enhedens besøg har vi forholdt os analytisk til 'time-out og voksenforløb' med henblik på at afdække muligheder for videreudvikling af teori og praksis omkring disse interventionsformer. Formålet med dette er at øge de unges forståelse for 'time-out og voksenforløb'. På baggrund af dette udviklingsarbejde har vi besluttet og er på vej til at gennemføre følgende tiltag:

Ved ethvert 'voksenforløb og time-out' tilgår én af de voksne, som dokumenteret ansvarlig på den pågældende tjeneste, for at et igangværende voksenforløb planlægges, gennemføres og evalueres efter den beskrevne hensigt og metode. I den daglige dokumenterede evaluering tilføjes svar på følgende centrale spørgsmål: Hvad skal de unge lære? Kan de lære det? Hvad og hvordan skal fremme denne læring?

Den individuelt tilrettelagte plan i et voksenforløb ophænges på den unges værelse for at skabe større forståelse og mening samt for at kunne dokumentere, at det er et fagligt begrundet og meningsfuldt pædagogisk tiltag.

Ledere (også i samarbejde med socialrådgivere) skal generelt lave flere og uddybende undersøgelser af ethvert voksenforløb. Herunder skal de sikre, at medarbejdere indhenter og beskriver tegn på, at de unge forstår både baggrund, tiltag og formål med 'voksenforløb og time-out'.

Håndbogsdokumentet 'unge-information' suppleres med oplysninger om 'Voksenforløb og time-out'.

I Bosted (vores dagbogssystem) indføres et felt med det formål, at tegn på den unges forståelse (mening) for et voksenforløb beskrives med henblik på, som et led i ethvert voksenforløb, at forsøge at skabe en situation, hvor voksenforløb med større sandsynlighed, for alle unge, giver eller undervejs kommer til at give mening for den unge.

Ved begyndelsen af et voksenforløb sender afdelingslederen en besked per mail til forstanderen og cc til sous-chefen. Formålet er, at forstanderen i samarbejde med afdelingslederen benytter kvalitetscirkelns evige læringsloop med henblik på at tilse, at 'voksenforløb og time-out' udføres i overensstemmelse med den vedtagne og beskrevne metode.

En sammenfatning af vores redegørelse i forhold til 'time-out og voksenforløb' er, at de fleste unge på Grenen ikke oplever 'time-out og voksenforløb' som nedværdigende. Vi er ikke enige i, at 'time-out og voksenforløb' anvendes i "flæng" og uden begrundelser, som 6 [5; min rettelse] unge tilkendegiver. Teori og praksis vedrørende 'time-out og voksenforløb' er under videreudvikling, for med større sandsynlighed at forebygge at unge oplever disse pædagogiske tiltag som sanktioner. De unge som OPCAT-enheden talte med virkede trygge og gav tilladelse til at Grenen kunne fortsætte dialogen med unge omkring de forhold som blev bragt frem."

Det fremgår af Region Midtjyllands brev af 18. august 2011 til ombudsmanden, at regionen havde følgende bemærkninger til forstanderens redegørelse vedrørende mistanke om eventuelle nedværdigende forhold:

"Den modtagne redegørelse giver anledning til følgende bemærkninger fra Center for Børn, Unge og Specialrådgivning:

Center for Børn, Unge og Specialrådgivning tager forstander Lars Emil Andersens redegørelse til efterretning. Center for Børn, Unge og Specialrådgivning hilser med tilfredshed, at proceduren vedrørende iværksættelse af 'voksenforløb' og 'time-out' ændres, og der vil blive indledt en dialog mellem de sikrede institutioner i Region Midtjylland og administrationen i Center for Børn, Unge og Specialrådgivning om anvendelsen af 'time-out' og 'voksenforløb' som pædagogiske redskaber.

Nogle af de unges tilkendegivelser om deres oplevelser af opholdet på Grenen overfor OPCAT-enheden den 21. juni 2011, der efterfølgende blev refereret af OPCAT-enheden overfor Grenens ledelse og Center for Børn, Unge og Specialrådgivnings repræsentant ved besøget, vicekon-torchef Ingemann H. Nielsen, har været af en sådan karakter, at de gav anledning til særlig opmærksomhed. Der har derfor været foretaget et uanmeldt tilsynsbesøg på afdeling Nord, Grenen-Dalstrup. Tilsynet har

været gennemført den 30. juni 2011 af Region Midtjyllands uafhængige tilsynsteam. Tilsynet foretog individuelle interview med fire unge på afdelingen, gruppeinterview med de tilstedeværende tre medarbejdere samt gruppeinterview med ledelsen.”

Ifølge regionens tilsynsrapport af 29. august 2011 havde tilsynet haft særligt fokus på, hvordan de unge oplevede dialogen med medarbejderne, og hvordan medarbejdernes omgang med dem var. I forbindelse med besøget havde tilsynet interviewet medarbejderne om deres tilgang til de unge med henblik på at undersøge, hvilken kultur der kendetegnede afdelingen. Endelig havde tilsynet også interviewet ledelsen med fokus på eventuelle forhold, som kunne forklare eller medvirke til de unges beretninger om hånende, nedværdigende og ydmygende behandling. På den baggrund havde tilsynet bl.a. haft særligt fokus på:

- Hånende, nedværdigende og ydmygende behandling, herunder undersøgelse af stemning og omgangstone samt inddragelse
- Organisering af den faglige indsats, herunder undersøgelse af de pædagogiske strategier: Time-out og Voksenforløb
- Magt og magtanvendelse.

I forhold til det første fokusområde (hånende, nedværdigende og ydmygende behandling) var tilsynets samlede vurdering bl.a. følgende:

”På baggrund af de indsamlede data står det ikke entydigt klart for tilsynet om der finder en hånende, nedværdigende og ydmygende behandling sted og i givet fald i hvilket omfang, men det er tilsynets vurdering at der eksisterer et modsætningsforhold mellem de unges oplevelse og ledelsens/medarbejdernes beskrivelse af tilgangen til og omgangen med de unge. Sidstnævnte kalder på at medarbejderne udviser stor omhu og opmærksomhed i forhold til de kommunikationsmønstre og strategier, der anvendes sammen med de unge, således at en koordineret forståelse af intentionen med de pædagogiske budskaber og den oplevede effekt af budskabet samstemmes, og misforståelser minimeres. Tilsynet præciserer at anvendelse af unødige ironi og ukvemsord overfor de unge ikke må finde sted. (...)

I høringsfasen er der kommet bemærkninger fra ledelsen vedrørende de unges udsagn. Tilsynet anbefaler at ledelsen inddrager medarbejderne i drøftelsen af, hvordan det kan forebygges at påståede udsagn, som af de unge kan opfattes som hånende, nedværdigende og ydmygende, finder sted. (...)

Tilsynet vurderer ligeledes at tilbuddet med fordel systematisk kan udrede de unges forudsætninger for kommunikation, herunder ressourcer og

barrierer (jf. Dansk Kvalitetsmodel på Socialområdet) med henblik på at kunne understøtte de mest virksomme og individuelt baserede kommunikationsstrategier til gavn for de unge, som har ophold på Grenen.”

I forhold til det andet fokusområde (organisering af den faglige indsats, time-out og voksenforløb) havde tilsynet bl.a. følgende vurdering:

”Det er tilsynets vurdering at der er en markant diskrepans mellem de unges oplevede effekt af Voksenforløb (straf) og medarbejdernes og ledelsens intentioner med forløbene (læring). Tilsynet er samtidig opmærksom på at der i det pædagogiske arbejde med unge anbragt på en sikret døgninstitution er særlige dilemmaer: På den ene side er grænsesættende interventioner, som fx voksenforløb nødvendige, hvis de unge udviser en uacceptabel adfærd eller en adfærd, som ikke skønnes at tjene deres udvikling. Samtidig skal bestræbelserne med interventionerne give mening og læring for de unge.

Tilsynet vurderer at der foruden skriftlig tydeliggørelse på de unges værelser af formålet med voksenforløb, også bør iværksættes kontinuerlige pædagogiske strategier under hensyntagen til ovenstående beskrevne dilemma og de unges kommunikative ressourcer og barrierer. Dette kan bidrage til at en koordineret afstemning mellem intentionen med voksenforløb og de ønskede læringseffekter opnås, og de unge forstår og ser mening i forløbene.”

I forhold til det tredje fokusområde (magt og magtanvendelse) skrev tilsynet bl.a.:

”Der forekommer magtanvendelse på Dalstrup Nord, og værdier, håndbøger, retningslinjer, politikker samt mindsteindgrebsprincippet, proportionalitetsprincippet og skånsomhedskravet er kendt blandt medarbejderne.

Episoder, som kan udløse en magtanvendelse, mødes ofte af en, to eller tre medarbejdere, som giver den unge valget mellem at 'gå på værelset' eller 'blive hjulpet'.

Tilsynet anbefaler at medarbejderne er mere tydelige, når de oplyser den unge om, at han vil blive ført på værelset, medmindre han går selv. Tilsynet anbefaler ligeledes at tilbuddet understøtter at alternative handlestrategier konsekvent afsøges i forhold til at bringe problemskabende adfærd til ophør, således at unødige demonstration af magt og magtanvendelse forebygges.”

På baggrund af det uanmeldte besøg den 30. juni 2011 vurderede tilsynet samlet, at tilsynet ikke havde fundet forhold hos Grenen-Dalstrup, Afdeling Nord, som gav anledning til opmærksomhedspunkter. Dog anbefalede tilsynet, at afdelingen med fordel kunne iværksætte tre undersøgelser. I den forbindelse skrev tilsynet bl.a.:

- ”- Undersøgelse af om medarbejdernes uddannelsesniveau og pædagogiske kompetencer konsekvent afspejler sig i virksomme interaktionsmønstre med de unge, som understøtter et lærende udviklingsforløb.

- Undersøgelse af hvordan vidensdeling og drøftelse af pædagogiske strategier sker i medarbejdergruppen, således at en koordineret og opgaveunderstøttende indsats sikres, så både reglerne og baggrunden for indsatsen og den sammenhæng, hvori indsatsen indgår, fremstår tydelige og giver mening for de unge.

- Undersøgelse af på hvilken måde Dalstrup Nord kan understøtte udvikling af virksomme pædagogiske strategier, når de unge udviser en uacceptabel og uønsket adfærd. Dette med henblik på at reducere anvendelse af magtdemonstrationer, som ikke falder indenfor definitionen af magtanvendelser i gældende magtbekendtgørelse, samtidig med at hensynet til de øvrige unge og medarbejdernes sikkerhed tilgodeses.”

I forbindelse med OPCAT-enhedens uanmeldte besøg den 15. december 2011 oplyste Grenens forstander, at han siden besøget den 21. juni 2011 havde haft et øget fokus på Afdeling Nord. Han havde iværksat et forløb med bl.a. undervisning i konflikthåndtering, magtanvendelsesbekendtgørelsen og vejledningen om magtanvendelse. Desuden havde han haft opfølgingsmøder med de ansatte om deres behandling af de unge.

Forstanderen oplyste, at der var blevet iværksat en procedure, hvorefter brugen af ”voksenforløb” nu skulle registreres og indberettes til ledelsen. Formålet med proceduren var dels at skabe et situationsbillede af de ansattes forvaltning af voksenforløbene, dels at sikre en mere velovervejet brug af voksenforløbene. I forhold til Afdeling Nord oplyste forstanderen desuden, at afdelingen var under omorganisering, og at tre ansatte i den forbindelse var blevet afskediget. Endelig oplyste forstanderen, at han havde iværksat et initiativ, der skulle gøre det lettere for de unge at klage over de ansattes behandling til Grenens ledelse. I den forbindelse havde forstanderen besøgt de unge på de forskellige afdelinger og informeret dem om klagemuligheden og om deres klagerettigheder.

Jeg tager Grenens redegørelse, Region Midtjyllands bemærkninger hertil og Region Midtjyllands tilsynsrapport af 29. august 2011 til efterretning, og jeg foretager mig ikke mere i denne anledning. Jeg har lagt særlig vægt på, at

Grenen har iværksat følgende fremadrettede initiativer vedrørende mistanke om eventuelle nedværdigende forhold:

- Iværksættelse af en række tiltag vedrørende de ansattes tone og sprogbrug. Bl.a. indskærpede ledelsen over for alle Grenens ansatte, at der skulle være et øget fokus på at bevare og videreudvikle et godt og værdigt sprogbrug samt på at forebygge et dårligt og nedværdigende sprogbrug
- Ændring af inventaret på sikrede og særligt sikrede afdelinger sådan, at tissekolber ikke længere skulle være en fast del af inventaret, men at de i stedet skulle være et tilbud, som de unge skriftligt kunne til- eller fravælge under indskrivning eller senere. Ledelsen ønskede med beslutningen at forebygge, at nedværdigende behandling kunne finde sted og at sikre de unges ret til selvbestemmelse
- Analyse af brugen af "time-out og voksenforløb" med henblik på at afdække muligheder for videreudvikling af teori og praksis omkring disse interventionsformer. Formålet med dette var ifølge ledelsen at øge de unges forståelse for "time-out og voksenforløb"
- Nye regler og procedurer for brugen af "time-out og voksenforløb". F.eks. skulle der for ethvert "time-out og voksenforløb" være en ansat, som var dokumenteret ansvarlig på den pågældende tjeneste, for at sikre, at et igangværende voksenforløb kunne planlægges, gennemføres og evalueres efter den beskrevne hensigt og metode. I den daglige dokumenterede evaluering skulle der tilføjes svar på følgende centrale spørgsmål: Hvad skal de unge lære? Kan de lære det? Hvad og hvordan skal fremme denne læring? Desuden skulle den individuelt tilrettelagte plan i et voksenforløb hænges op på den unges værelse for at skabe større forståelse og mening samt for at kunne dokumentere, at det var et fagligt begrundet og meningsfuldt pædagogisk tiltag. Endvidere skulle der i Grenens dagbogssystem, Bosted, indføres et felt, der skulle indeholde en beskrivelse af den unges forståelse (mening) for et voksenforløb med henblik på at skabe en situation, hvor voksenforløb med større sandsynlighed gav eller undervejs kom til at give mening for den unge.

5. OPCAT-enhedens besøg den 15. december 2011

Som nævnt aflagde OPCAT-enheden et uanmeldt besøg den 15. december 2011 på Grenen-Dalstrup, Afdeling Nord. Besøget var en opfølgning på besøget den 21. juni 2011.

Udover at fokusere på de forhold, som blev identificeret ved det første besøg, og som er behandlet ovenfor, talte OPCAT-enheden med 4 unge, der ikke boede på afdelingen ved det første besøg. De unge oplyste, at de generelt var

tilfredse med forholdene på afdelingen. De unge oplyste også, at de generelt havde det godt med de ansatte, og at de følte, at de blev respekteret og lyttet til. Som eksempel nævnte en ung, at de ansatte på forespørgsel af ham nu var begyndt at banke på døren, inden de gik ind på de unges værelser. Der var dog også nogle ting, som de unge var utilfredse med. To af de unge havde været udsat for 3 magtanvendelser, som de ikke mente, at personalet havde indberettet. Desuden oplyste to af de unge, at det var forskelligt, hvordan de ansatte besvarede deres anmodning om at komme ud og ryge. De var især utilfredse med, at nogle af de ansatte ikke begrundede deres beslutning, når de afslog at lade de unge komme ud og ryge.

Efter samtalen med de unge havde OPCAT-enheden et møde med forstanderen og to ansatte fra afdeling Nord. De unges oplysninger blev videregivet, og forstanderen lovede at undersøge de tre magtanvendelser, herunder om de var blevet indberettet, og vende tilbage. De øvrige oplysninger tog ledelsen til efterretning.

Den 16. december 2011 ringede forstanderen til en af mine ansatte og oplyste, at han på baggrund af det uanmeldte besøg havde talt med afdelingslederen for Afdeling Nord. På den baggrund kunne han bl.a. oplyse, at det var korrekt, at de to unge havde været udsat for tre magtanvendelser, og at de ansatte var i færd med at indberette magtanvendelserne. I forhold til de ansattes besvarelse af de unges anmodning om at ryge oplyste forstanderen bl.a., at de ansatte i tilfælde af afslag skulle give de unge en begrundelse for, hvorfor de ikke måtte komme ud og ryge. Forstanderen oplyste, at dette nu var blevet meddelt til alle ansatte ved Grenen.

Jeg tager Grenens oplysninger til efterretning, og jeg foretager mig ikke mere i denne anledning.

Samlet vurdering og det videre arbejde

I forbindelse med besøgene har jeg fået oplysninger, som jeg har noteret til brug for det videre arbejde både med besøg og med henblik på andre initiativer til forebyggelse af tortur og anden grusom, umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf.

Jeg har fået oplysninger om en række forhold, der gav anledning til yderligere undersøgelse. Forholdene vedrørte magtanvendelse, herunder antallet af ulovlige magtanvendelser og udsagn om magtanvendelser, som Grenen ikke skulle have indberettet, to hændelser, der fandt sted henholdsvis den 13. og 20. juni 2011, og mistanke om eventuelle nedværdigende forhold.

Jeg tager Grenens redegørelser for forholdene og Region Midtjyllands bemærkninger hertil til efterretning.

I forhold til oplysningerne om de ulovlige magtanvendelser henstiller jeg, at institutionen fremover har opmærksomheden henledt på de overordnede retlige rammer, der gælder for institutionens virksomhed, herunder især de regler og principper, som beskytter de unges grundlæggende rettigheder.

I forhold til de to nævnte hændelser har jeg noteret, at ledelsen har undersøgt hændelserne, og at hændelserne gav anledning til personalemæssige konsekvenser.

Med hensyn til mistanken om eventuelle nedværdigende forhold har jeg taget Region Midtjyllands tilsynsrapport af 29. august 2011 vedrørende det uanmeldte besøg på Grenen-Dalstrup, Afdeling Nord, den 30. juni 2011 til efterretning. Jeg har i den forbindelse bemærket, at Grenens ledelse har iværksat en række fremadrettede initiativer, herunder at ledelsen over for de ansatte har indskærpet fokus på at bevare og videreudvikle et godt og værdigt sprogbrug, samt på at forebygge et dårligt og nedværdigende sprogbrug, at inventaret på de sikrede og særligt sikrede afdelinger er ændret sådan, at de unge selv vælger, om de vil have tissekolber på deres værelser, at ledelsen har iværksat initiativer, der har til formål at øge de unges forståelse for de ansattes brug af "time-out og voksenforløb", og at ledelsen har indført nye regler og procedurer for de ansattes brug af "time-out og voksenforløb" med henblik på at sikre, at brugen af "time-out og voksenforløb" er fagligt begrundet og anvendes som meningsfulde pædagogiske tiltag.

På baggrund af mine yderligere undersøgelser foretager jeg mig ikke mere i anledning af mine besøg på Grenen.

Min vurdering af forholdene er sket i henhold til bekendtgørelsen af den valgfri protokol til FN-konventionen mod tortur og anden grusom, umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf (bekendtgørelse nr. 38 af 27. oktober 2009). Ombudsmandens arbejde efter disse regler udføres i samarbejde med Rehabiliterings- og Forskningscentret for Torturofre og Dansk Institut for Menneskerettigheder. Ved besøgene har jeg fokus på at forebygge, at personer, der er eller kan blive frihedsberøvet, udsættes for tortur, umenneskelig eller nedværdigende behandling. Jeg ser således ikke på samtlige forhold i institutionen.

Jeg beder Grenen om at gøre de unge bekendt med indholdet af dette brev.

Med venlig hilsen

Jørgen Steen Sørensen

Kopi til:
Region Midtjylland